

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”, „Miercurea”, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”, „Cohalm”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucașfărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Rucoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărăndeană” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare: pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.	DIRECTOR Dr. CORNEL DIACONOVICH.	Taxa pentru inserțiuni: de spațiul unui cm ² câte 10 fileri.
Anul VII.	Sibiu, 10 Decembrie 1905.	Nr. 50.

O reprivire.

(Conflictul dela „Economul”).

În numărul nostru din urmă am dat un raport detaliat și — întrucât îl putem judeca noi din depărtare — totodată și pe deplin obiectiv, despre decursul adunării generale extraordinare a institutului de credit „Economul” din Cluj, care s'a ținut la 28 Noembrie a. c. în urma cererii unui grup de acționari și prin care s'a încheiat — dupăcum sperăm în mod *definitiv* — o întreagă serie de divergențe și certe regretabile ivite în timpul din urmă în sinul direcțiunii acestei bănci fruntașe între institutele noastre de credit.

Deși bărbații angajați în acest conflict nu au avut puterea sufletească de a-și tranșa afacerile *in camera caritatis*, ci au înscenat în publicitate o polemică peste măsură pasionată, ne-am impus totuși, dela început, cea mai strictă rezervă și ne-am restrâns la înregistrarea cât se poate mai nepreocupată a faptelor întâmplare; ne-am impus această rezervă nu numai din cauza că în calitatea noastră de organ oficial al Asociațiunii Bancilor române, la care aparține și institutul „Economul”, am fost datori ca fără conșiderare la persoane să avem în vedere întotdeauna și exclusiv numai interesul băncii, ci și pentru motivul că ne-am pus și am rămas consecuent pe punctul de vedere, că sigur *numai adunarea generală a acționarilor poate fi chemată a da un verdict competent asupra conflictului ce s'a ivit în sinul direcțiunii.*

Acest verdict s'a dat acum la 28 Noembrie a. c. și din acest moment întreaga afacere a devenit pentru noi *res judicata*, pe care voim și trebuie să o acceptăm de bună, astfel cum este, și pe care nu ne credem

în drept a o supune nici măcar unei apărări critice.

Cu toate acestea ar fi o mare greșală dacă am trece la ordinea zilei peste acest incident, fără a remarcă consecvențele sale ce ating interesele organizațiunii economice-financiare ale poporului nostru.

Căci pentru lumea cugetătoare este prea ușor de înțeles, că conflictul ivit în sinul direcțiunii „Economului”, mai ales după dimensiunile ce le-a luat și după modul în care s'a manifestat, nu mai poate fi privit ca o simplă atacere privată a persoanelor angajate, ci a devenit un caz care atinge foarte de aproape și interesele institutului „Economul” și prin acesta, în mod indirect, și reputațiunea institutelor române de credit în general.

Aceasta au simțit-o și acționarii cari au participat la adunarea generală și au și exprimat-o în mod pregnant în aproape toate propunerile ce le-au prezentat.

Vedem deci că conflictul ivit este a se judeca din două puncte de vedere: întâiu încât privește persoanele angajate cari au stat față în față ca acuzatori și acuzați, și a doua din punctul de vedere al intereselor institutului.

Partea primă a chestiunii a fost tranșată definitiv prin verdictul dela 28 Noembrie, și la aceasta nu mai avem nimic de adăugat; nu a tranșat însă adunarea generală, și nici nu a putut tranșa, partea a doua, pentru că n'a avut și nu poate avea mijloace de a face nefăcute faptele întâmplare și de a șterge impresiunea ce acestea au lăsat în publicul mare.

Căci oricât de mult ne-ar plăcea, nu putem închide ochii în fața faptului, că mai ales în urma nizuințelor acelor cercuri cari întotdeauna au văzut cu ochi răi avântul băncilor noastre și ne-au invidiat pentru bunul

nume ce acestea și-l-au eluptat, — reputațiunea „Economului“, și prin acesta și a institutelor noastre de bani în general, a suferit foarte mult din cauza certelor pasionate la cari am azistat și că cu toate, că soliditatea institutului în realitate nu este nicidecât compromisă prin întâmplările desvălite, adversarii lui, și ai băncilor românești în general, au căutat totuș să le prezinte și le-au și exploatat ca un caz de „Panama“.

Aceste consecuențe ale conflictului nu au fost și nu au putut fi delăturate și șterse prin votul adunării generale; ele există și ne impun datoria de a țineă cont de importanța lor.

De această împrejurare are să țină seamă în primul rând noua direcțiune. A ei chemare va fi, ca prin o gestiune absolut corectă, prin delăturarea severă a tuturor animozităților și îndeosebi prin o disciplină mai riguroasă în corpul funcționarilor, să nuziască pentru restabilirea bunei reputațiuni a institutului lor.

Dar și celelalte bănci românești vor putea învăța din cazul întâmplat la „Economul“ și vor face bine să-și dea seamă de urmările grave la cari duc certele interne, predominarea conziderațiunilor personale și a intereselor particulare, dar mai ales deviarea dela linia de demarcațiune care trebuie să determine în mod rațional și corect cercul de competență și relațiunile între direcțiune și între corpul funcționarilor.

Și chiar în această privință rămâne încă mult de dorit la o parte însemnată a băncilor noastre.

Contabilitatea și juriștii.

Cu tot dreptul își poate pune atât contabilul practic, cât și juristul întrebarea cum concordează aceste două ocupațiuni, când contabilitatea și știința juridică — după părerea generală — stau atât de departe una de cealaltă, ca și Răsăritul de Apus. Și zău aceia, cari dubitează, că contabilul are lipsă de cunoștințe juridice, iar juristul de cunoștințe de contabilitate, n'au nici un drept, știut fiind că nu numai că foarte multe procese derivă din lucrări de contabilitate, ei chiar și în foarte multe cazuri neprocesuale judecătoriile sunt avizate a țineă cont de regulile contabilității. Contabilul tot mai este ajutat cu cunoștințele sale de drept câștigate în școala de specialitate și prin diligență privată. Dar cunoștințele de contabilitate ale juriștilor sunt în cele mai multe cazuri cu totul insuficiente și anume nu numai fiindcă contabilitatea comercială nu figurează între obiectele de studiu ale juriștilor, ei și din cauză, că atât advocații, cât și juzii desconzideră atât de mult științele comerciale, încât nu le află demne de a-și perde timpul cu ele.

Asupra acestui lucru profesorul de universitate Dr. Gustav Seidler din Viena a făcut în o conferență a

sa ținută în localitățile societății economiștilor austriaci câteva enunțațiuni interesante.

„De prezent — zice Seidl — mare parte a juriștilor este străină de contabilitate, deși ar corespunde naturii lucrului, ca fiecare jurist să fie în stare a judecă pe baza cunoștințelor sale proprii cuprinsul registrelor comerciale și în special bilanțul compus pe baza acelorora. Esența contabilității se poate asemăna cu un aparat-registrator, care pentru eternizarea faptelor economice și juridice, înregistrează fidel toate fazele prin care trece o întreprindere oarecare. Juriștii ar trebui să fie atât de versați în ale contabilității încât în caz de lipsă să poată ei înșiși constată pe baza registrelor adevărata stare a lucrurilor și să-și extragă din ele eventualele dovezi. Din cauza neorientării în ale contabilității, juriștii sunt constrânși — atât ca juzi, cât și ca jurisconzultți ori membrii ai comisiunilor pentru eiectarea contribuțiunilor etc. — a se crede, în chestiuni de contabilitate, cu desăvârșire în opiniunea experților. Aceasta situație, — precum a dovedit-o experiența de toate zilele în sute și sute de cazuri — invoalvă în sine pericolul, că părerea expertului, — care de sine înțeles nu atinge chestiunea de drept — servește de bază la aducerea sentinței judecătorești ori a hotărârii autorității politice.

Dar și pe vechiul teren al juriștilor, unde aceștia trebuie să fie înșiși specialiști, necunoașterea esenței și regulilor contabilității cauzează mari daune. Noțiunile materiale ale contabilității aparțin fără excepțiune domeniului economiei naționale și jurisprudenței și noțiunile acestea, în forma, ce o iau în contabilitate, de sine înțeles rămân nealterate. Fiecare jurist știe, că capitalul societar este o avere curată, ce formează proprietatea totalității acționarilor și după drept aceasta și rămâne, deși în bilanț figurează între pasive. Și totuș s'a întâmplat, că o judecătorie a ordonat declararea în stare de faliment a unei societăți pe acții din cauză, că pasivele, incluzive capitalul societar, au întrecut activele, ceea ce i-se poate întâmpla chiar și celei mai bine situate întreprinderi pe acții, dacă într'un an ori altul își încheie bilanțul, din întâmplare, cu perdere. De câteori nu se întâmplă, că judecătoriile confundă fondul de rezervă cu fondul de reparaturi, pe când sumele necesare pentru formarea fondului din urmă cad în contul cheltuielilor de instalare, deci nu s'au format din câștigul curat. Tot astfel se confundă fondul de rezervă cu rezerva de capital, care formează o parte a capitalului societar și asemenea nu s'a creat din anumite cuote ale câștigului curat. Un inconvenient totată de grav este, că la alcătuirea teoriei contabilității asemenea nu se iau în conziderare, în măsura în care ar trebui, cunoscutele principii național-economice și juridice, cari formează baza materială a contabilității și nu se ține cont, ca contabilitatea să fie și din punct de vedere juridic lămurită resp. logică. Căci precum la compunerea tabelelor statistice numai statisticianul specialist poate statori cărui grup îi aparțin singuraticile poziții dubioase — tot astfel și în chestiuni de contabilitate, mai complicate, numai juristul poate să decidă, că din punct de vedere juridic cutare poziție cărui cont îi aparține. Dar pentru a o putea face aceasta, juristul, de sine înțeles, trebuie să fie în curat și cu particularitățile formale ale contabilității, în special să poată judecă corect principiile formale și materiale. Dacă nu este capace de aceasta, atunci se poate întâmpla, ca chestiuni, cari se pot judecă numai având în vedere principiile fundamentale ale contabilității, juristul să se silească a le rezolvă din punctul său de vedere juridic preocupat“.

La părerile de mai sus ale lui Dr. Seidler abia este ceva de adaus; cu toate acestea, considerând *chemarea jurisconzultilor societăților pe acții*, nu putem înțelăsă de a nu continuă cu adevărurile expuse în cele precedente. Jurisconzultul, precum reese deja din numele său, nu este numai avocatul societății, la care se adresează aceasta cu cauzele sale procesuale, ci jurisconzultul este chemat — în prima linie — a cenzură prealabil din punct de vedere juridic toate afacerile și întreagă manipulația internă a societății și a comunică opiniunea sa organelor conducătoare. Astfel ar fi chemat între alte multe a introduce și în contabilitate, ca un important ram al administrației, principiile de drept, ca în modul acesta contabilitatea să corăspundă tuturor cerințelor ce se pot ridică față de ea din punct de vedere juridic. Cu aceasta se ocupă însă jurisconzultii numai în cazuri de tot rare iar cauza nu este atât nepăsarea, ori lipsa de incredere din partea conducătorilor institutului, cât mai mult, că jurisconzultilor societăților pe acții le lipsesc cunoștințele recerute în ale contabilității. Dacă lipsa acestor cunoștințe este poate scuzaabilă la advocații privați, scuza nu are loc față de jurisconzultii societăților pe acții, a căror principală chemare este de a veghiă, ca afacerile societății să fie din toate punctele de vedere neexcepționabile; în special ca registrele să fie astfel purtate, încât în caz de lipsă judecătorii să poată vedea și judecă lămurit chestiunile, ce ajung înaintea lor spre deciderere.

Nu putem deci cu destulă inzistență recomandă în atențiunea jurisconzultilor enunțiațiunile profesurului Dr. Seidl. Deși jurisconzultilor le-a lipsit ocaziunea a pătrunde pe timpul studiilor lor universitare în spiritul contabilității și măcar că nu avem încă o academie de comerț, pe care ar putea-o frecuentă în acest scop tinerii juriști, — totuș există destule căi și mijloace pentru însușirea acestor cunoștințe, de cari cu cât ne perfecționăm mai mult pe terenul economic, cu atât mai puțin se pot lipsi atât juriștii cât și juzii.

După „M. P.” ☉

Școala economică de repetițiune.

(Continuare).

§. 63.

Invățătorul specialist al școalei economice de repetițiune cu invățător specialist deosebit este obligat a pregăti pentru școala economică de repetițiune un plan de învățământ special pentru instrucțiunea economică pe baza planului de învățământ general deja stabilit, fiind cu deosebită conziderațiune la împrejurările economice ale comunei. Planul de învățământ special pentru instrucțiunea obiectelor generale, având în vedere organizațiunea acestei școale economice de repetițiune și cele cuprinse în planul de învățământ, îl stabilește, la propunerea invățătorului specialist de economie, corpul invățătoresc, eventual invățătorul specialist, dacă în comună nu există nici școală de stat nici comunală. Ambe planurile de învățământ trebuie prezentate până la finea lui Iunie spre aprobare inspectorului școlar regesc.

În cadrul planului de învățământ local se cuprinde și planul oarelor, materialul de învățământ al ocupațiunilor pentru exercitarea mâinei în industria poporală și de casă.

Planul de învățământ local ce este stabilit trebuie examinat în fiecare an, și eventual îmbunătățit pe

baza experiențelor anului precedent. Dar orice schimbare se poate face numai cu invoirea inspectorului școlar regesc.

§. 64.

La școala economică de repetițiune cu invățător specialist deosebit unde este și vreun curs de învățământ deosebit, s. e.: de lucru de mână, de industria de casă, curs pentru exercitarea mâinei, conducătorul și inspectorul acelaia este invățătorul specialist. Cartea ce va conține îndrumările și orientările referitor la materialul de învățământ, la mersul instrucțiunii și la conducerea acestor cursuri de învățământ pentru exercitarea mâinei, o va edă ministrul reg. al cultelor și instrucțiunii publice, respective o va scrie pe calea concursului.

În scopul popularizării cursurilor invățătorul specialist are datorința să stăruie că produsele brute ale economiei ce se pot prelucra ușor, să se prelucere acasă, în comună.

Așa: sorgul să se prelucere în mături de sorg, paie în simple pălării de paie, surcelele de răchită în corfe, papura și pipirigul în obiecte impletite corespunzător, mai întâiu prin persoane instituite stabil în timpul iernii, sau, dacă se poate deschide curs, să se prelucere de cătră școlarii în curs. Acasă sunt de a se prelucra o parte a poamelor produse în poame uscate, prunele în licitar, elevele, eventual cu concursul femeilor mai inteligente din comună, vor prelucra laptele în unt și în caș. Așezarea diferitelor soiuri de legumi pentru iarnă, gățirea cărnei de porc, afumatul ș. a. sunt de a se exercită în institut.

Invățătorului specialist de economie îi este strict interzis a cumpără pe bani, coade de sape și de coase, dinți de greblă, greble de lemn, crucea dela ham (felehartul), coarne de plug, codoriști de biciu, leuce, scarige (șiregle), scări mai mici, toporiști ș. a. astfel de rechizite de lemn și unelte pe sama școalei economice de repetițiune — cu excepțiunea primei organizații; — acelea toate trebuie gățite acasă prin elevii școalei economice de repetițiune.

Deasemenea este oprit a pregăti prin lucrători plătiți cu bani lucrări mai simple de bårdășit, s. e. renovarea închisorilor, șindilirea coperișelor mai mici, coperirea cu paie, îngrădirea cu scânduri a straturilor calde (melegarelor), gățirea ușilor simple mai mici, diferite renovări mai mărunte ș. a. Astfel de lucrări totdeauna trebuie pregătite sub supraveghiarea invățătorului specialist de cătră puterile aplicate în serviciul institutului, cu concursul elevilor; și cu atât mai mult, pentru că educațiunea spre istețime și pentru ingeniozitate în astfel de lucrări mărunte este misiunea deosebită a școalei economice de repetițiune. Unelte trebuincioase la executarea lucrărilor de mână pentru deprinderea mâinii și de praxă sunt a se agonișiti treptat.

§. 65.

Invățătorul specialist de economie are datorința, că la exercitarea lucrărilor diferiților rami economici de o deosebită însemnătate, la cari descoperire o deprindere sau procedură pe dos sau nepotrivită din partea locuitorilor comunei, să invite cu doba sau în alt mod obicinuit pe locuitorii cei mai inteligenți ai comunei și acelea lucrări să le predee celor chemați din timp în timp în mod teoretic și să le arate și în mod practic. Invățătorul specialist are mai departe datorința, că în societățile tinerimeii se țină din timp în timp (cel puțin de patruori în an) conferențe în direcțiune economică.

Cap. VI.

Inspecțiunea. Controlul.

§. 66.

Dacă școala economică de repetițiune este organizată în legătură cu școala elementară de stat, inspecțiunea locală o exercită curatoratul școalei elementare de stat ce se află în comună, dacă însă nu se află în comună școala elementară poporală de stat sau dacă școala economică de repetițiune a fost organizată expres în legătură cu școala poporală elementară comunală ce se află în comună: inspecțiunea o exercită scaunul școlar comunal în senzul celor cuprinse în §§-ii 37 și 43, respective a §§-ilor 44—50 și 62—66 ai capitolului IV din Indrumarea pentru curatoratele școalelor elementare de stat, respective a §§-ilor 44, 49, 69—74, mai departe a §§-ilor 86—90 ai Indrumării pentru scaunele școlare comunale.

În comuna în care nu se află nici școală poporală elementară de stat nici comunală, pentru inspecțiunea școalei economice de repetițiune este a se compune scaun școlar comunal în senzul §-ului 9 al art. de lege XXVIII din 1876.

Învățătorul de specialitate al școalei economice de repetițiune este membru din oficiu al acestui scaun școlar comunal deosebit, compus pentru inspecțiunea școalei economice de repetițiune comunale conform aliniatului 5 al paragrafului legii citate, și referentul cauzelor referitoare la instrucțiunea de specialitate a școalei economice.

Învățătorul de specialitate al școalei economice de repetițiune cu învățător specialist deosebit este din oficiu membru al curatoratului școalei de stat, respective a scaunului școlar comunal care exercită inspecțiunea asupra institutului, și referentul cauzelor referitoare la școala economică de repetițiune.

§. 67.

Curatoratul școalei de stat, respective scaunul școlar inspecționează, că ziarele de evidență stabilite în această organizațiune a școalei economice de repetițiune poartă-se punctual și că elevii sunt toți priviți cu cărțile necesare de învățământ?

Inspecționează, că învățătorul de specialitate și învățătorii cari propun obiectele de interes general țin punctual oarele de învățământ conform planului de oare?

Membrul curatoratului, respective al scaunului școlar, designat pentru exercitarea controlului poate să viziteze școala de repetițiune.

Referitor la procedura curatoratului școalei de stat, respective a scaunului școlar comunal dau directiva §-ul 43 al Indrumării pentru curatorate, respective §-ul 49 al Indrumării pentru scaunele școlare.

§. 68.

Acei membri ai curatoratului școalei elementare de stat, respective ai scaunului școlar comunal, cari posed calificățiune de specialitate pe terenul economic, (astfel: marii proprietari cari își manipulează independent proprietățile, oficialii economici calificați, sau cari au absolvat cu succes un institut de învățământ economic sau academia de agricultură), sunt îndreptățiți să examineze din când în când din punct de vedere de specialitate instrucțiunea economică a învățătorului de specialitate din școala economică de repetițiune, fără ca să fie investiți cu vre-o putere de dispunere asupra învățământului.

Membrii numiți ai curatoratului, respective ai scaunului școlar referază despre experiențele lor în formă de raport în ședința curatoratului, respective a scaunului școlar, care pertractează acest raport și în caz de necesitate îl prezintă eventual spre dispunere inspectorului școlar regesc.

Învățătorii de specialitate ai școalei economice de repetițiune cu învățător specialist deosebit sunt îndreptățiți, să poată vizita din timp în timp din punctul de vedere al specialității școalele economice de repetițiune fără învățător specialist independent, întotdeauna cu știrea curatoratului sau scaunului școlar respectiv și eventual în prezența unui membru al aceluia, și despre experiențele câștigate în acelea să facă raport inspectorului școlar regesc competent.

§. 69.

Dacă în curatorat și în scaunul școlar nu sunt astfel de membri cu calificățiune de specialitate, curatoratul respective scaunul școlar se adresează la inspectorul școlar regesc, ca să numească sau să îndrepteze astfel de indivizi drept membri ai curatoratului, respective ca vizitatori ai școalei economice de repetițiune. Independent de acesta ministrul cultelor și instrucțiunii publice în înțelegere cu ministrul de agricultură încă numește vizitatori de școale specialiști pe seama școalelor economice de repetițiune.

§. 70.

Curatoratul, respective scaunul școlar în ședințele sale lunare pertractează deosebit chestiunile referitoare la școalele economice de repetițiune. Cuprinderea într'un proces verbal deosebit a hotăririlor referitoare la chestiunile școalei economice de repetițiune este necesară numai la școala economică de repetițiune cu învățător specialist deosebit.

Executarea hotăririlor se poate face numai după aprobarea inspectorului școlar regesc, (§. 9 al Indrumării pentru curatorate, §. 11 al Indrumării pentru scaunele școlare).

§. 71.

Curatoratul, respective scaunul școlar examinează cu totdinadinsul, prin un membru al său, cel puțin de douăori într'un an economia și manipularea de bani a învățătorului școalei economice de repetițiune și procesul verbal despre examinare îl prezintă inspectorului școlar regesc.

Dacă ar afla că economia învățătorului de specialitate se abate dela planul de exploatare, sau ar experia, că la darea socotelilor despre produse învățătorul specialist procedează necorespunzător, face de urgență raport inspectorului școlar regesc.

§. 73.

Curatoratul, respective scaunul școlar pertractează:

- a) bugetul anual și socotelile anuale ale învățătorului specialist economic și ale școalei economice de repetițiune, pe cel dintâiu îl stabilește cu luarea în considerațiune a stipulațiunilor contractului existent între comună și tezurariatul regesc și îl înaintează inspectorului școlar regesc, pe cel din urmă însă îl înaintează pe calea comitetului administrativ ministeriului reg. al cultelor și instrucțiunii publice spre reviziune.

Bugetul și socotelele școalei economice de repetițiune cu învățător specialist deosebit susținută numai din cheltuelile comunei, le înaintează spre reviziune comitetului administrativ al comitatului;

- b) Programa de muncă anuală a învățătorului

specialist, rapoartele lunare ale aceluia, socotelile de materiale și produse; rapoartele lunare ale casei; proiectul simbrilor pentru zileri;

c) Pertractează modalitățile de vânzare a produselor, a articolelor ce se pot vinde și a materialelor;

d) Socotelele anuale ale institutului pregătite de curatorat;

e) Toate cauzele referitoare la susținerea ordinii și la frecventarea școalei, cari conform părții I a îndrumării pentru curatorate și scaunele școlare comunale se numără între afacerile curatoratului, respective ale scaunului școlar.

§. 74.

Curatoratul, respective scaunul școlar controlează pe învățătorul specialist, că oare face economia conform planului de exploatare stabilit, și dacă ar experia că se abate dela acela, cere deslușiri, iar dacă aceste nu sunt satisfăcătoare, face arătare inspectorului școlar regesc.

Controlează pe învățătorul specialist, că oare observă el strict programa de muncă anuală, și în această privință încă procedează conform celor cuprinse în alineatul precedent.

Controlează pe învățătorul specialist prin un membru exmis, că oare materialele cumpărate de el pe sama economiei s'au procurat în aceeaș calitate și cantitate, în care cantitate și calitate s'au computat; mai departe, că de fapt s'au întrebuințat pentru scopurile economiei, respective ale școalei economice de repetițiune?

Controlează, că oare servitorii angajați cu contract primescu-și simbriile anuale și competențele în natură punctual și în calitate cuviincioasă?

Controlează nutrirea animalelor, ținerea în curățenie și ordine a acelora, și starea lor igienică.

Controlează socotelile despre produse și inventarul economic; că întrebuințarea zilerilor economici și a muncitorilor specialiști corespuns-a necesităților faptice și că aceia au fost întrebuințați de fapt numai pentru scopurile economiei și ale școalei.

Spre acest scop consemnarea lunară a zilerilor este a se prezentă curatoratului, respective scaunului școlar în fiecare lună. În această consemnare este a se notă detaiat și punctual acea lucrare economică, la care s'a folosit puterea de muncă a zilerilor și zilele de muncă.

Controlează curatoratul, respective scaunul școlar că prețul vânzării obiectelor pregătite în cursurile de lucru manual, de industria de casă și pentru exercitarea mânei, încât institutul a dat materialul pentru acelea, s'a computat punctual? Spre acest scop învățătorul specialist este obligat a purtă ziar precis despre obiectele lucrate în curs din materialul institutului.

Controlează ținerea expozițiilor de lucruri manuale, — în interesul reușitei acelora conlucrează cu învățătorul specialist.

Inspeționează asupra tuturor edificiilor, pentru ținerea lor neîntrerupt în stare bună; mai departe că renovările mai mărunte, cari se pot săvârși cu cei din casă, facu-se sub supraveghierea învățătorului specialist în senzul §-ului 64 al acestei îndrumări. Ingrijește de curățenie, de asigurarea contra focului, grindinei și animalelor și ține în evidență scadența acestora, și face dispozițiunile pentru renoirea de timpuriu a lor. Incât comuna nu ar satisface precis la timp îndatoririlor referitoare la aceste, raportează inspectorului școlar regesc.

Controlul îl exercită membrii curatoratului, respective ai scaunului școlar și curatorul. Curatoratul,

respectiv scaunul școlar desighează în ședință pe câte un an, cu distribuirea pe câte o lună, membrii ce au să controleze. Designarea membrilor de control nu are să se facă la propunerea învățătorului specialist.

Membrului de control designat în modul acesta învățătorul specialist este obligat a-i da tot felul de deslușiri; îi pune la dispozițiune socotelile, inventarele, cărțile și ziarele de evidență; cu ocaziunea examinării casei servește și ajută scopurile controlului cu efect până în cele mai mici amănunte; deschide magazinele de examinat și pune la dispozițiune controlorului exmis în scopul examinării materialele.

§. 75.

Pe cât posibil de douăori în an curatoratul, respective scaunul școlar examinează totalitatea produselor și acestea le măsură prin curator sau prin membrul de control exmis spre acest scop; după seceris, respective după treerat și cărat la tot cazul le măsură. Măsuratul nu poate ținea mai mult de două zile. Curatoratul, respective scaunul școlar poate stabili, conform împregiurărilor locale, pe sama membrului curatoratului sau scaunului școlar, care efectuește măsuratul, un diurn ce nu poate fi mai mare de șase coroane, a conto casei institutului. Ii stă în drept curatoratului, respective scaunului școlar să facă în economiile mai mari, dacă află necesar, treerat de probă, prin un comitet exmis în acest scop pentru controlarea produselor, pe lângă conziderarea principiilor practice economice obicinuite pe acest teren, sau referitor la recolta de nutreț a efectului măsurături de probă. Unde este manipulațiune silvică, acolo se numără tăietura.

Mai departe examinează atât curatorul cât și învățătorul specialist de douăori pe an cassa și despre examinare iă proces verbal.

Această examinare a casei trebuie să se facă conform celor cuprinse în §. 25 al îndrumării pentru curatorate respective în §. 32 al îndrumării pentru scaunele școlare comunale.

§. 76.

Cartea principală a socotelilor economice de regulă o poartă curatorul pe baza extraselor de socoteli lunare ce sunt a se obținea dela învățătorul specialist; dacă însă conform împregiurărilor locale curatoratul, respective scaunul școlar află că e mai simplu, purtarea cărții principale o poate incredință prin o deciziune învățătorului specialist, dar numai pe lângă controlul trebuincios.

§. 77.

La pertractarea cauzelor în școalele economice de repetițiune fără învățător specialist deosebit și la controlul învățătorului specialist curatoratul, respective scaunul școlar procedează în senzul celor cuprinse în §§ ii 73 și 74 de mai sus.

§. 78.

Dacă curatoratul, respective scaunul școlar ar experia oarecare disordine sau abuz în cercul de activitate ce stă sub controlul său, respective la învățătorul de specialitate, conform necesității, dar întotdeauna numai pe baza hotărîrii din ședința curatoratului, respective a scaunului școlar, face atent pe învățătorul de specialitate sau în ședință sau în scris, și eventual face raport inspectorului școlar regesc.

Învățătorul specialist în contra unei astfel de hotărîri referitoare la persoana sa, la a cărei aducere

nu posede drept de vot, poate recură în scris în termen de 15 zile la comitetul administrativ.

§. 79.

La fiecare școală economică de repetițiune ce dispune de un teritor de praxă mai mare și peste tot acolo, unde există o circulațiune mai mare a producătorilor de pe teritoriul de praxă, învățătorului specialist trebuie să i-se pună la dispozițiune o cassă manuală, al cărei scop este, ca învățătorul specialist să aibă de unde acoperi cheltuelile neapărat trebuincioase, zilnice mai mici. Suma ce are să circule lunar a cassei manuale o stabilește curatoratul, respective scaunul școlar, aceasta este a se scontră în fiecare lună, prisosul trebuie transpus pe lângă chitanță în regulă curatorului, împreună cu documentele de plată, pe cari curatorul le aclude la socotelile școliei.

§. 80.

Instanța a doua pentru inspecțiunea școliei economice de repetițiune este inspectorul școlar regesc, respective comitetul administrativ al comitatului, instanța a treia și ultimă este ministrul ung. reg. al cultelor și instrucțiunii publice. +

JURISDICȚIUNE.

Intabularea sarcinilor erariale în Ex-lex.

Pe baza conspectului prezentat de receptorul reg. al unui oraș din Ungaria, judecătoria cercuală, ca autoritate de carte funduară a ordonat intabularea restanței de dare asupra imobiliilor restanțierului. Acesta a înaintat recurs contra deciziunii cărții funduare, care însă a fost respins de Tabla reg. din Budapesta, cu motivarea, că intabularea dreptului de pemn al contribuțiilor restante și al altor sarcini publice servește numai pentru asigurarea, și nu încassarea acelorale pe cale execuțională; prin urmare faptul că de prezent budgetul nu este votat, nu poate împedecă intabularea dreptului de pemn.

Prescripțiunea depozitelor spre fructificare. Depozitele spre fructificare încă se prescriu în termenul de prescripțiune normal; dar dacă statutele prevăd un termen de prescripțiune mai lung, decât cel normal, atunci este a se considera termenul de prescripțiune mai lung.

(Curia reg. Nr. 1047/901 dela 23 Maiu 1905).

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 8 Decembrie 1905.

După ultimo situația pieței interne de bani s'a mai ameliorat încâtva, intrucât în urma reducerii cererilor, banii s'au ieftinit. Cu toate acestea cel mai ieftin izvor de bani a rămas la noi Banca Austro-Ungară, pentrucă celelalte bănci mari nici cambiile de prima bonitate nu le discontează sub 5%, iar alt material până la 5½%. În Viena discountul privat a fost 4⅓%.

Un eveniment însemnat al săptămânei expirate

este că ministrul de finanțe austriac a fixat interesele asignațiunilor saline de 6 luni cu 4%, iar ministrul de finanțe ungar cu 4½%, de unde se poate deduce că în curând nu sunt prospecte de reintoarcere la etalonul de 3½%.

Ce privește piețele externe de bani în Londra discountul privat s'a redus la 4¾%; la acelaș nivel se menține etalonul privat și în Berlin, iar în Paris notează 3%.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Ardeleana“, institut de credit și economii soc. pe acții în Orăștie. Precum anunță „Bunul Econom“ din Orăștie dl Dr. Ioan Mihu, unul dintre fundatorii „Ardeleanei“, fost primul ei director executiv și actual prezident, a demisionat. din conziderațiuni de caracter privat, atât din postul de prezident, cât și din cel de membru al direcțiunii, avute la numita bancă.

„Economul“, institut de credit și de economii soc. pe acții în Cluj. Precum aflăm noua direcțiune a acestui institut aleasă în adunarea generală extraordinară dela 28 Noemvrie a. c. s'a constituit la 2 ert. cum urmează: prezident dl Vasilie Almășan, avocat și mare proprietar în Cluj, iar viceprezident domnul Dr. Izidor Marcu, canonic, rector al seminarului teologic din Blaj.

Fostul prezident al direcțiunii dl canonic Artemiu Șarcadi din cauza etății sale înaintate renunțând la mandatul de membru al direcțiunii, locul devenit astfel vacant a fost întregit, conform statutelor, prin direcțiune, care a optat pentru dl Dr. Romul Marcu, medic în Cluj, fost și mai înainte membru al direcțiunii „Economului“.

„Sentinela“, institut de credit și de economii societate pe acții în Satul-nou a convocat pe 15 ert. o adunare generală extraordinară cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Constatarea acțiilor subscrise din emisiunea a II-a și stabilirea capitalului acționar.
3. Modificarea statutelor.

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

În Ungaria. Ministrul de agricultură ungar aduce la cunoștință, pe baza rapoartelor intrate dela referenții agricoli, că în luna Noemvrie, fiind timp ploios și neguros, economii n'au putut ară și sămăna la timp și în multe locuri pământul a trebuit să rămână nearat, nesămănat. Culesul sfecelor asemenea nu s'a putut termină din cauza drumurilor rele, noroioase. Sămănturile făcute s'au desvoltat frumos. Pe alocurea insectele au făcut stricăciuni la grâu și săcară. Sămănturile de rapiță stau în genere slab. Tăierea lemnului în pădure și transportarea lor în orașe și sate e tare îngreunată. E de dorit să urmeze timp uscat, ca lucrările pe câmp să se poată termină. Nutreț e destul pretutindenea, afară de ținutul de lângă Tisa, unde e mare lipsă de nutreț. Vitele află încă și acum destulă pășune pe câmp.

În *România*. Timpul e așa de frumos cum nu a fost de mult. Ultimele lucrări ale câmpului profită deiajuns de un timp așa de favorabil. Sămănăturile de toamnă se desvoltă în mod normal și plantele răsarite se întăresc.

În *Francia, Germania și Rusia* a căzut zăpadă în mare cantitate. Cu toate acestea nimeni nu se plânge de faptul acesta, căci sămănatul pretutindeni este terminat, ci se constată din contră că răcirea temperaturii va avea de rezultat să omoare vermiile de pe câmpuri, cari s'au înmulțit foarte mult.

În *Statele-Unite* situațiunea sămănăturilor este bună.

În *Argentina* recoltele sunt bune, dar nu atât de bune ca în anul trecut.

În *Indii* perspectivele recoltelor nouă nu sunt de loc bune.

Prețul cerealelor au tendință spre urcare.

CRONICA.

Secțiunea ungară a expoziției române din 1906. La 2 crt. s'a constituit în Budapesta comitetul arangiator al secțiunii ungare la expoziția națională română din București în prezența reprezentanților tuturor cercurilor comerciale, industriale și agricole interesate din țară. Prezident al comitetului a fost ales Dr. Francisc Chorin, membru în casa magnaților și prezidentul „Asociației regnicolare a fabricanților ungari”. („Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége”), lângă care s'au mai ales 8 conprezidenți, un raportor general, 2 secretari și 18 membri, reprezentanți ai diferitelor societăți și asociațiuni și a camerelor de comerț din Brașov și M.-Vásárhely.

Conziderând deosebitul interes ce-l au diferitele întreprinderi ungare de a participa în mod demn la acest însemnat eveniment economic din vecina România, conferența a hotărît cu unanimitate a aranja pavilionul ungar în stil cât se poate de mare, dar absolut practic, atât din punct de vedere economic, cât și comercial și a solicită totodată întreg sprijinul ministrilor de agricultură, comerț și finanțe. Pentru compunerea catalogului obiectelor de trimes la expozițiune s'a ales o subcomisiune și s'a decis a exmite la București un delegat, pentru a ocupa la fața locului teritorul trebuincios pavilionului ungar și a aranja toate chestiunile ivite.

SUMAR.

O reprivire. — Contabilitatea și juristii. — Școala economică de repetițiune. — *Jurisdicțiune*: Intabularea sarcinilor comerciale în *Belgia*, *Francia*. — *Societăți financiare și comerciale*: „Ardeleana”, „Economul”, „Sentinela”. — *Agricultură*: Situațiunea agricolă. — *Cronică*: Secțiunea ungară a expoziției române din 1906.

Bursa de București.

Cursul din 5 Decembrie 1905.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	—
" " 1892 5%	" "	—
" " 274 mil. 4%	" "	95 1/2
" " 1898 4%	" "	92 1/2
Fonciare rurale 5%	" "	104
" " 4%	" "	98
Scris. fonc. urb. Bucuresti 5%	" "	99 3/4
" " lași " "	" "	97

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 6 Decembrie 1905.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde
	Datoria publică comună.		
4	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov.,	99-80	100-25
4-2	" " arg. Febr. Aug.	99-80	101-10
5	Losuri din 1860 à fl. 500— " 20% dare	158—	158—
5	" " 1860 à fl. 100— " 20% "	190—	192—
—	" " 1864 à fl. 100— " " "	292—	294—
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	117-80	118-15
4	" " Cor.	99-95	100-30
3 1/2	" " de invest.	91-15	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., ... scut. de dare	113-70	114—
4	" " Cor. . . . . " " "	95-40	95-60
3 1/2	" " " " " " " " " " " " "	86-10	86-50
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	216—	217—
4	" " p. regul. Tisei . . . . . sc. de dare	159-90	162—
4 1/2	Oblig. de regalii croat-slav. . . . . " " "	101-50	101-90
3	Impr. p. regul. Porților de fier . . . . . " " "	80-15	80-50
4	Oblig. rurale croato-slavone . . . . . " " "	97—	97-50
4	" " ungare . . . . . " " "	96-55	96-40
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	271-50	—
4	Obl. Soc. Temes-Bega	97-30	97-50
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	103-60	—
4 1/2	" " " " Budapesta	94-60	94-75
2	" " " " sêrbesti à 100 fr.	107—	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. ture. à 400 fr.	146-75	—
—	Impr. bulgar 1889	118-60	119—
	Serisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100—	—
3	" " " " cu premii, 1880	302—	—
4	Banca austro-ungară 50 ani	101-60	—
4	" " " " 50 ani	—	101-60
4 1/2	Banca comerc. ung. Pesta	100-20	101—
4	" " " " " " " " " " " " "	98-50	98-50
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	107-10	107-25
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	99-70	101—
4	" " " I Casse de păstr. patriot., Pesta	98-25	98-25
4	Inst. de credit fonciar ungar	98-90	99—
3 1/2	" " " " " " " " " " " " "	98-85	89-70
4 1/2	Banca hipotecară ungară	100-20	101—
4	" " " " " " " " " " " "	100-20	98-25
4	" " " " cu premii	262-50	131—
4 0/10	Cassa de păstrare regn. Pesta 50 ani	—	98-50
5	„Albina”, Sibiiu	—	102-50
4 1/2	" " " " " " " " " " " "	—	102—
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiiu, em. IV.	—	102-50
5	" " " " Brașov	—	103-50
4 1/2	" " " " " " " " " " " "	—	102—
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiiu, em. VI.	—	101—
4	" " " " " " " " " " " "	—	98-50
	Lozuri.		
	Basilica, à fl. 5—	26-60	27-50
	Credit, à fl. 100—	483—	480—
	Clary, à fl. 40— v. c.	160—	—
	Buda, à fl. 40—	178—	178—
	Pálffy, à fl. 40—	187-50	189—
	" " " " ungară, à n. 5—	64—	—
	Rudolf, à fl. 10—	212—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	78—	—
	Salzburg, à fl. 20—	538—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	—	12-50
	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	—	12-50
	„Jó sziv”, à K. 4—	—	—
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-39	11-43
	" " c. reg.	11-36	11-33
	Napoleon'd'or (20 frci sau 8 fl. aur)	19-16	19-17
	20 Marce germ. aur	25-69	23-58
	Ruble rusești de hârtie per bucată	—	2-54 1/2
	Bilete germ. 100 M.	117-82	117-95
	" " franc. 100 Fr.	—	95-92
	" " ital. 100 Lire	95-90	96—
	Ruble, bilete, 100	254-75	—
	Lei românești, 100	—	94-60

Prețul per buca

„SENTINELA“,

institut de economii și credit ca societate pe acții.

CONVOCARE.

P. T. acționari dela „Sentinela“ institut de economii și credit ca societate pe acții, se invită a participa la adunarea generală extraordinară ce se va ține la 15 Decembrie 1905 la 3 oare p. m. în Satul-nou (Réva-Ujfalu) în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Constatarea acțiilor subscrise din emisiunea a II-a și stabilirea capitalului acționar.
3. Modificarea statutelor.

La adunarea generală pot participa numai acei acționari, cari își depun acțiunile și titlurile provizori cu o zi mai înainte la cassa institutului în Satul-nou, la filială în Sân-Mihaiu, la „Steaua“ în Petruvasela și la dl Nicolae Fabian în Beiuș. Dacă numărul acționarilor și al acțiilor depuse nu vor fi deajuns pentru deciziuni valide, se ține adunarea generală în 23 Decembrie 1905 la locul și oara indicată conform §-ului 22 din statute.

Satul-nou (Réva-Ujfalu) în 5 Decembrie 1905.

Nr. 77 (1-1)

Direcțiunea.

„Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acții.

AVIS.

„Cassa de păstrare în Mercurea“ societate pe acții, primește depuneri spre fructificare cu interese de 4½% fără anunț special, cu interese de 5% cu anunț special de 6 luni. iar dela corporațiuni culturale cu inte-

Depunerile vechi făcute de particulari dela 1 Ianuarie 1906 încă se vor privi ca depuneri cu anunțul special de 6 luni și se vor fructifica cu 5%, întrucât deponenții nu vor face până la 31 Decembrie a. c. altă dispoziție.

Depunerile vechi ale corporațiunilor dela 1 Ianuarie 1906 se vor fructifica tot cu interese de 5% și fără privire la anunț.

Nr. 78 (2-2)

Direcțiunea.

Proprietar și editor: Dr. Cornel Diaconovich.

An apărut

„BIBLIOTECA BĂNCILOR ROMÂNE“

Nr. 1.

Studii de contabilitate
(principiile fundamentale ale contabilității în partidă dublă)de
Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Nr. 2.

Băncile Române
din
Transilvania și Ungariade
Constantin Popp,
funcționar la Centrala „Albinei“, Sibiu.

Nr. 3 și 4.

Efectele publice

de
Ioan I. Lăpădatu,
prof. de științe comerciale.

Se pot procura dela Administrația „Revistei Economice“, cele dintâi à 50 fl. cea din urmă K 1.

Medalia de aur dela Exponziția științifică din București, 1903.

Se comandă la
Biroul „Asociațiunii“ Sibiu, str. Morii Nr. 6.

Tiparul Tipografiei arhidiecezane în Sibiu.